ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

Αναμνήσεις ἀπὸ τὸ 1912

Σὰν σμβολὴ τῆς στήλης αὐτῆς στὴν ἀνάμνηση τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Χολκιδικῆς παραθέτω παρακάτω ἕνα κείμενο παρμένο ἀπὸ τὸ δυσεύρετο «Ἡμερολόγιον Χαλκιδικῆς» τοῦ Νικολάου Μ. Ἠλία.

Ἔχω στὴ βιβλιοθήκη μου τὰ τέσσαρα τεύχη τοῦ Ἡμερολογίου αὐτοῦ ποὺ κυκλοφόρησε στὰ 1931—34. Ἦταν ἡ ἔκδοση αὐτὴ μιὰ ἀξιέπαινη καὶ ἀξιόλογη προσπάθεια ποὺ κάποιος πρέπει νὰ τὴν ἐξακολουθήσῃ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας.

W.—

Πῶς ἦρθε τὸ Ἑλληνικὸ στὴ Συκιά.

Ἦτανε πραγματικὸς τύπος. Στὴ διήγηση μάλιστα ἀμίμητος. Ἐν γνώσει πῶς ἡ ἱστορία ποὺ ἔλεγε ἦταν ἁλατισμένη γερὰ μέ ψέματα καὶ παραφουσκομένη σὲ κρατοῦσε ὧρες σκαλομένον ἀπό τὰ χείλια του. Ἂν δέ τύχαινε νὰ μεταδώσῃ καμιὰ εἴδηση κάπως χαρούμενη, ε! τότε πιὰ ἦταν στὶς δύξες του. Ἡ φαντασία του ἀχαλίνωτη στό πλάσιμο τῶν παραστάσεων Μ' ἕνα λόγο τὰ παράστανε τὰ πράγματα ζωντανά. Σ' αὐτὸ τὸν τόπυ ἔτυχε νὰ φέρῃ τήν εἴδηση τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ στὴ Συκιά τῆς Χαλκιδικῆς. Τὸν ἔλεγαν καπετάν Κῦρον Ἀθανασίου. Ἦτανε πραγματικὸς θαλασσόλυκος γνωρισμένος καλὰ μὲ τὴ θάλασσα ἀπὸ τὰ μικρὰ του χρόνια. Καποτε ἀνακατώθηκε καὶ στὰ Κοινοτικά καὶ ἔκανε θαύματα. Συμπαθητικός ὅπως ἦταν μὲ τὴ χάρι καὶ τὴ γλυκύτητα τῆς ὁμιλίας του κατόρθωνε νά σαγηνεύῃ τὸν καθένα. Καὶ ἐπεβάλλετο. Αὐτό φαινόταν ἀπό τὸ σακάκι του ποὺ τὸ φοροῦσε πάντα στό ἕνα μανίκι. Καποια χρονιὰ εἶχε συγκεντρώσει ὅλες τίς ἐξουσίες τοῦ χωριοῦ στὰ χέρια του.

Τὸ ἔδειχνε κι' ἡ ὑπογραφὴ του στὰ ὑπηρεσιακά ἔγγραφα καὶ γράμματά του

Καπετάν Κῦρος Ἀθανασίου
μουχτάρης
Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας
μονάρχης Συκιᾶς.

Μὰ τελευταῖα εἶχε ἐρωτευθῆ τρελλὰ τή βάρκα του. Δὲν ξέρω πῶς. Ἴσως τά συνεχῆ οἰκογενειακά δυστυχήματα τὸν ἔκαναν νὰ ἀποφεύγῃ τίς σκοτοῦρες τοῦ χωριοῦ Στή θάλασσα. Στὸ ταξείδι. Στό ψάρεμα. Νά ἡ εὐτυχία του. Καὶ γιὰ ναυτόπουλο εἶχε ἕναν ἀνεψάκο του καὶ ψάρευε—λησμονῶντας τὶς πίκρες τῆς ζωῆς—στὴ Συκιὰ καὶ στό Ἅγιον Ὄρος.

***

Ἄρχισε ὁ Βαλκανικός πόλεμος τοῦ 1912 Τὸ «ἄφεριμ Βενιζέλος» τῆς «Γενῆ Ἀσρ». ἐφημερίδας Τούρκικης ποὺ ἔβγαινε τότε στή Θεσσαλονίκη, ἀποδείχτηκε σὲ λίγες μέρες τέλεια ἀψυχολόγητο καὶ μαζί μέ τάλλα Βαλκάνια καὶ ἡ Ἑλλὰς ἔμπαινε στό πόλεμο ἐναντίον τῆς Τουρκίας, Μαθαίναμε—ἀπὸ διαδόσεις βέβαια—πῶς ὁ Ἑλληνικος σάρωσε τοὺς Τούρκους στὸ Σαραντάπορο καὶ προχωροῦσε πρὸς τά πάνω. Τρίβαμε τὰ μάτια μας γιατὶ νομίζαμε πῶς πλέγαμε σὲ πέλαγο ὄνειρου, Κι' ὅμως ἦτανε πραγματικότητα. Ἡ Τούρκικη χωροφυλακὴ ποὺ ἦτανε στά χωριὰ ἄρχισε νὰ συγκεντρώνεται στά ἀστυνομικά τμήματα κι ἀπὸ κεῖ στὴν ἕδρα τόν Πολύγυρο. Μὰ ὁ πολυχρόνιος φόβος τῆς σκλαβιᾶς μᾶς ἔκανε νὰ λαβαίνομε μέτρα ἀσφάλειας μὲ τὴν ἀποχώρηση τῶν Τούρκων. Φοβούμεθα μήπως γυρίσουν καὶ βάλουν σφαγή!

Ἔτσι λοιπὸν στὴ Συκιὰ εἶχαν βάλει νὰ φυλᾶνε στοὺς κεντρικούς δρόμους τῆς συγκοινωνίας της μέ τάλλα χωριὰ ὁπλοφόρους—πρόχειρους πολιτοφύλακες—οἱ ὁποῖοι μὲ δύο πυροβολισμοὺς θὰ μετέδιδον τὴν κακὴ εἴδηση. Δηλαδὴ μὲ τὸν πρῶτον—«κάτι φαίνεται»—καὶ μέ τὸ δεύτερο «Ἔρχονται φεύγετε στό βουνό».

***

Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες ὁ ἥρωάς μας βρισκόταν στὸ Ἅγιον Ὄρος Κάποιο ἀπομεσήμερο πού σιγούρεψε καλὰ ὁ μπάτης ἐσήκωσε τὸ πανὶ γιὰ τό χωριό.—Ἐννοεῖται πῶς ἡ φλάσκα— μιὰ ἀπαραίτητη καὶ παρήγορη συντρόφισσα στό δρόμο τῆς τρικυμισμένης ζωῆς του—τῶν 6 ὁκάδων, γεμάτη μπρούτζικο ἀπό τὴ Μονὴ Γρηγορίου γερμένη μέσα στὴν πλώρη τόν περίμενε—

—«Γιομάτα λίγο μπάρπα, Μπροστά μας ἕνα βαπόρι χαμηλό».—

Μὲ μιὰ τιμονιὰ ἐγέμισε τὸ πανί καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του διέκρινε τό βαπόρι.

—«Εἶναι ἡ τορπίλλα, Γιώργη».—

Σὲ λίγο πάλι ἡ φωνὴ τοῦ μούτσου του,

—«Εἶναι Ἑλληνικὴ τορπίλλα. μπάρμπα!!»—

Ξαφνιάστηκε. Ἄφησε τὸ τιμόνι κι ἔβαλε τά δυό χέρια του πάνω ἀπό τὰ βλέφαρα του γιά νὰ κυτάξῃ καλύτερα. Ἡ γαλανόλευκη κυμάτιζε περήφανα στὴ πρύμνη του. Πράγματι ἦτανε Ἑλληνικό ἀντιτορπιλλικό, Κατέβασε τὰ χέρια του, ἔτριψε τὰ μάτια του καλὰ, ἔβαλε πάλι τὰ χέρια του πάνω ἀπό τά βλέφαρα κι' ἔβλεπε τό βαπόρι. Μὲ ὅστερα ἀπό ἕνα λεπτό τῆς ὥρας, ἔβγαλε τὸ μαντῆλι του καὶ τὸ ἔσειε στὸν ἀέρα φωνάζοντας.

«Ζήτω, ζήτω, ὥρα. ὥρα καλὴ, στό καλό»—Γέμισε τὸ ποτῆρι Γιώργη μου»—κι' ἡ διαταγὴ του ἐξετελέστηκε στὴ στιγμὴ.

—«Βίβα λοιπόν γιά τὴν ἐλευτεριά μας- Βίβα—Βίβα.»

Ἡ φλάσκα ὅταν ἔφθασε στὸ λιμάνι εἶχεν ἀδειάση κι' ὁ Καπετὰν Κῦρος ἦταν στὶς δόξες του. Ἄκουσε Γιώργη λέγει στὸ ναυτόπουλο. Πάρε τόν τρουβά. Βάλε μέσα καὶ κανά δυὸ δυναμίτες ἁρματωμένους καὶ πᾶμε. Πρέπει νὰ μάθουν ἀπόψε στό χωριὸ πῶς ἔγινε λευτεριά. Τί γίνηκε στό χωριὸ καὶ τί μέτρα ἀσφαλείας ἔλαβον δὲ τὸ ἤξευρε. Μὰ δέν χρειάζονταν νὰ τά ξέρῃ. Ἔγεινε Ἑλληνικό! ! !.

***

Ὅταν ἔφτασαν κοντὰ στὸ χωριὸ κοὶ σέ ἀπόσταση τέτοια ποὺ ν' ἀκούεται ὁ κρότος τοῦ δυναμίτη ἄναψε ἕναν. Οἱ λαγκαδιὲς βούϊξαν καὶ ὁ ἦχος ἀκούσθηκε στὸ χωριό. Οἱ χωριανοὶ ἀκούγοντας τὸν κρότο ἄρχισαν νὰ τοιμάζωνται —κατὰ τὸ σύνθημα—καὶ μερικοὶ μάλιστα ἔπιασαν τὸ βουνό. Λίγο ἀκόμα καὶ θάμπεναν μέσα στό χωριὸ.

—«Γιώργη, δέν πιστεύω νὰ μᾶς κατάλαβαν στὸ χωριό, φέρε νὰ ρίξωμε ἕναν ἀκόμα».

Καὶ ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον. Ὅλο τὸ χωριὸ βούϊζε ἀπὸ τὸ βρόντο τοῦ δυναμίτη καὶ ἀπό τὶς σπαρακτικές φωνές κείνων πού ξύπνησαν καὶ φεύγανε πρὸς τὰ βραχῶδη λιμέρια τοῦ Κούκου.

***

Σὲ λιγάκι μετεδόθηκε ἡ εἴδηση ὅτι ἦρθε ὁ Καπετάν Κῦρος κι' ἔφερε τὸ Ἑλληνικό. Εἰ τότε πιὰ ὁ κόσμος ὅλος ἔτρεχε πρὸς τὸ σπίτι του—σὰν σέ κανένα προξενεῖο—νὰ μάθῃ τὰ νέα. Μὰ κεῖνος δὲν ἔλεγε τίποτα, μονάχα πῶς ἔπρεπε νὰ φωνάζουν ζήτω. Κι' εἶχε δίκιο βρισκόταν στὸ βασίλειο τῆς φλάσκας του. Κι' ὅταν πιὰ ὁ κόσμος ἐπέμενε πολύ, Τότε τοὺς εἶπε.—»Κοιμᾶστε μωρὲ. Ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς στόλος εἶναι στὸ λιμάνι. Κάτω εἶναι μέρα—,

Ὁ κόσμος ἡσύχασε πιά; Τὰ καφενεῖα ἀνοιξαν κι' ἄρχισαν τά πιοτά γιὰ τὴ λευτεριὰ τὰ τραγούδια οἱ χαρές, 'οἱ ἐπευφημίες. Μὰ ὁ ἥρωάς μας ὕστερα ἀπό λίγο διέταξε τὴ μονάκριβή του κόρη Π. νὰ βάλῃ ἕνα καρβέλι ψωμὶ στόν τουρβά νὰ τὸν φέρῃ τὰ ροῦχα νὰ ἀλλάξῃ γιά νά πηγαίνῃ.

. . . . . .

Καὶ πράγματι τὴν ἴδια βραδιὰ κι' ὕστερα ἀπό δυό ὧρες βέρα πόμπα, ἴσα παὶ καὶ τὸ πρωῒ βρέθηκε σ' ἕνα ἀκρολιμανο. Οἱ κακὲς οἱ γλῶσσες εἶπαν πῶς θέλανε νά τόν δείρουν. Δὲν ξέρω. Κεῖνο ποὺ ξέρω εἶναι πῶς ἦταν κάπως λυπημένως κι' αὐτὸ γιατὶ ἡ ἀπαραίτητη συντρόφισσά του ἡ φλάσκα ἦταν ἄδεια.

Ἔγραφον διὰ τὸ ἡμερολόγιον Χαλκιδικῆς Ἰούλιος 1931

Ἄγγελος Δ, Καρᾶς
διδάσκαλος ἐκ Συκιᾶς